

Ap 13/4-96

109923

- Et mer nyansert Hamsun-syn

Jan Troell engster seg ikke for en ny, opprivende debatt om Hamsun og krigen. Tiden bør være moden for å se mer fordomsfritt på mennesket Hamsun, mener han.

LARS DITLEV HANSEN
TOMA A. KOLSTAD (foto)

Neste fredag går teppet til side i 15 kinosaler landet over for premiere på svensken Jan Troells dansk/svensk/norske spillefilm «Hamsun», som handler om ekteparet Knut og Marie Hamsun i årene 1935-1952.

Troell vet at verdenspremièren finner sted i løvens hule, og at det blant endel nordmenn ennå næres hat til dikterhøvdningen og nobelprisvinneren som støttet Quisling og hyldet Hitler. En opprivende og følelsesladet debatt kom i gang etter utgivelsen av dansken Thorkild Hansens bok «Prosesen mot Hamsun» for 17 år siden. Nettopp den boken ligger mye til grunn for P.O. Enquists filmmanus. Men Troell og Enquist både håper og tror at klimaet har endret seg siden da. De ser ikke filmen som noen provokasjon for å rippe opp i gamle sår.

- Jeg går aldri i gang med en film i den hensikt å ville oppnå noe, men av nysgjerrighet, sier Troell. - Om man kan si jeg har hatt noe mål med denne filmen, er det ved hjelp av lysende skuespillere som Max von Sydow og Ghita Nørby å kunne trengte inn i menneskene Knut og Marie Hamsun for å prøve å forstå hvorfor de havnet på nazistenes side. Jeg håper publikum kan få et mer nyansert bilde av deres mange sider.

Ingen unnskyldning

Filmen er en realitet mer enn 15 år etter at Troell og Enquist utmeislet de første planene. Max von Sydow og Ghita Nørby har engasjert seg i å forstå ekteparet Hamsun, og diskutert manuskriptet før det ble klart for filminnspilling for to år siden.

- Er filmen et forsøk på å unnskylde Hamsun?
- Spørsmålet om skyld eller uskyld er ikke det interessante, sier Enquist. - Vi er mer interessert i hvordan det kunne skje. Man kan ikke skusle bort Knut og Marie Hamsuns ansvar for hva de gjorde. Vi forsøker å beskrive hva som skjedde med dem fra 1935 og frem til Knut Hamsuns død.
Etiketten «landsforræder» har overskygget så mye siden krigen, sier Jan Troell. - I dag bør man mer fordomsfritt også kunne se de mange andre

sidene ved mennesket Knut Hamsun. Jeg vil ikke bestride at han ble en landsforræder, for det ble han, men han var ikke et noe forrædersk menneske.

«Dødsdansen»

Selv om Thorkild Hansens omstridte bok - supplert av senere biografiske innspill - ligger til grunn for filmen, påpeker Enquist at hans filmmanus på vesentlige punkter er forskjellig fra Hansens provoserende bok; prosessen står ikke like sentralt, og mer vekt er lagt på å forstå Knut og Marie Hamsuns konfliktfylte ekteskap. Et ekteskap han karakteriserer som en Strindberg'sk dødsdansen.

- Thorkild Hansen mener i sin bok at Knut Hamsun fikk en urettferdig behandling etter krigen, og legger mer av skylden over på Marie Hamsun for å ha ledet sin døve, gamle mann. Det mener ikke jeg. Hamsun lot seg ikke lede av andre, aller minst av Marie, sier Enquist, som heller oppfatter Knut Hamsun som en «politisk idiot». Etter at den dikteriske skaperkraft hadde dabbet av, skrev han i kraft av nobelprisvinnerens autoritet politiske ytringer fra sitt isolat ved skrivebordet. Men uten å kjenne virkeligheten og fakta, mener Enquist.

BAK HAMSUN-FILM: I over 15 år har Jan Troell (t.v.) og P.O. Enquist arbeidet med planene for en spillefilm om Knut Hamsun og krigen. Neste fredag blir det verdenspremièren i Norge.